

Yksityinen sote- sektori ja hyvinvointialueet

Eveliina Vigelius, Hyvinvointiala HALI ry
Sairaalatekniikan päivät, 8.2.2023

HYVINVOINTIALA HALI RY

TEHTÄVÄT

EDISTÄÄ jäsentensä tavoitteita ja toimintaedellytyksiä.

NEUVOTTELEE alan yleissitovat työehtosopimukset.

VALVOO jäsentensä yhteisiä etuja ja neuvoo työoikeudellisissa ja elinkeinopolitiikan kysymyksissä.

JÄSENET

- 1 550 jäsenyrittäjä ja -järjestöä.
- Jäsenet työllistävät yli 95 000 sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen ammattilaista.
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

TOIMIALAT

HALIN JÄSENET tuottavat palveluita vauvasta vaariin seuraavilla toimialoilla:

☒ Kotipalvelut	☒ Terveyspalvelut	☒ Ensihoito
☒ Ikäihmisten hoivapalvelut	☒ Suun terveydenhuolto	☒ Lastensuojelu
☒ Vammaisten palvelut	☒ Kuntoutus	☒ Varhaiskasvatus
		☒ Järjestötoiminta

HALIn tavoitteena on turvata kaikille suomalaisille oikeus hyvään hoitoon ja hoivaan. Asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta.

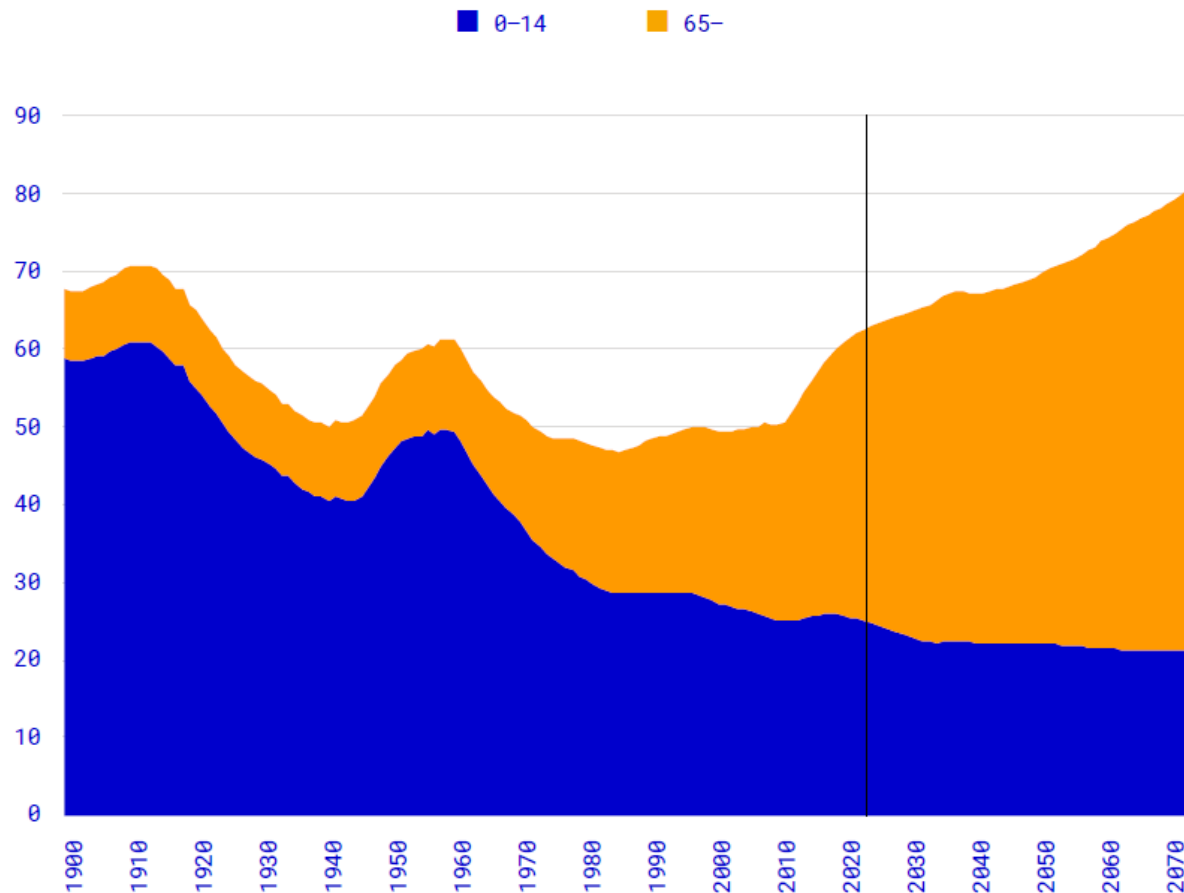

TILANNEKUVA

HUOLTOSUHDE v. 1900-2070

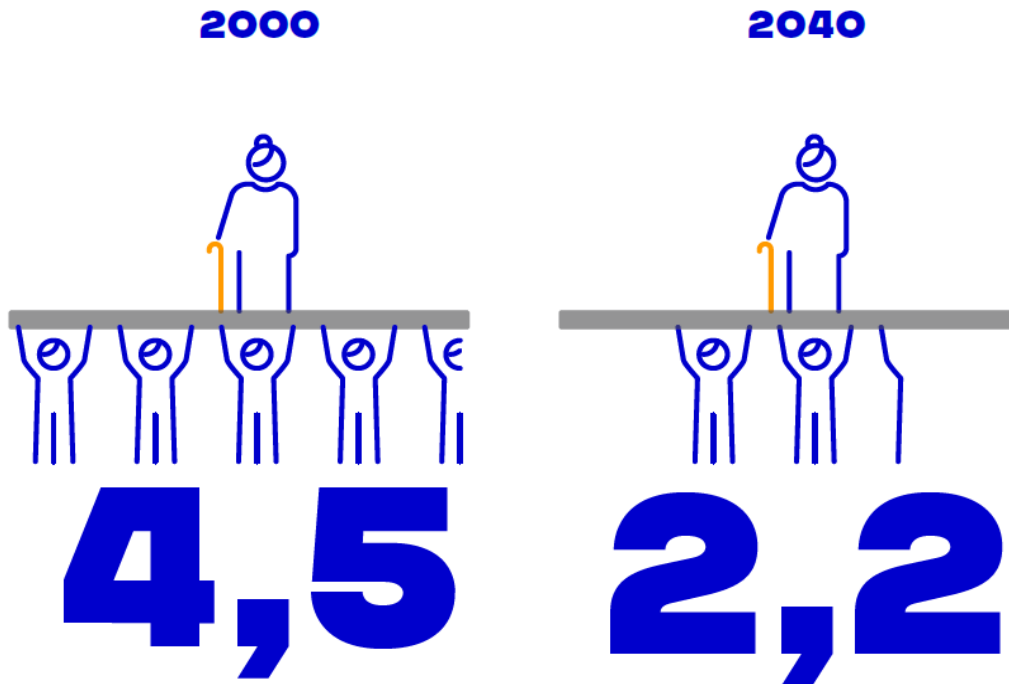
Alle 15-vuotiaita ja yli 65-vuotiaita 100 työkäistä kohden

- Heikko syntyvyys ja eliniän piteneminen näkyy huoltosuhteessa.
- Vuonna 2000 vain **1,5 %** väestöstä oli yli 85-vuotiaita. Vuonna 2070 jo liki **9 %** prosenttia Suomen väestöstä on yli 85-vuotiaita.

TYÖIKÄISIÄ JOKAISTA YLI 65-VUOTIASTA KOHDEN

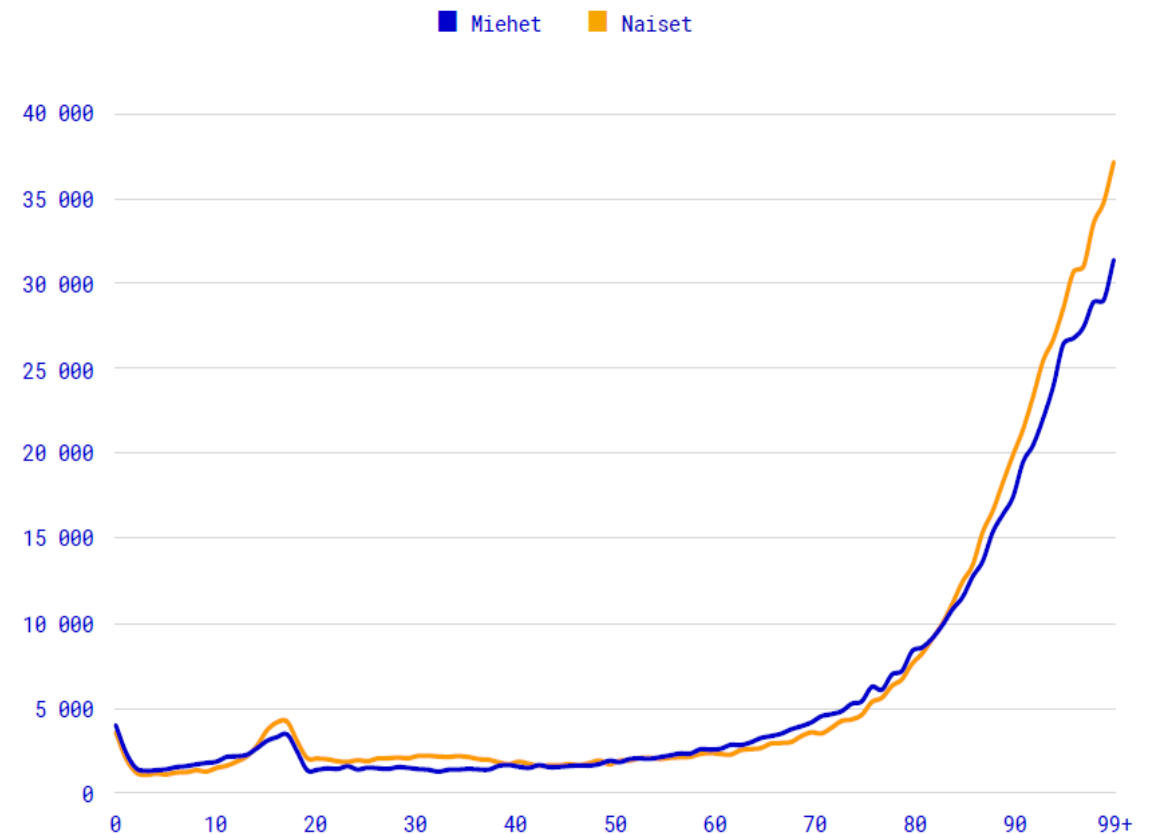

- Ikääntyneiden hoivapaikkojen tarve kasvaa melko hitaasti vuoteen 2025 asti. Sen jälkeen alkaa nopea kasvu, kun suuret ikäluokat siirtyvät yhä enemmän laitoshoitoon.
- Vuonna 2022 syntyi vain 44 933 lasta, vähemmän kuin koskaan mittaushistorian aikana.
- Väestönkasvua ylläpitää muuttovoitto ulkomailta, sillä maahanmuuttoa oli viime vuonna 34 780 enemmän kuin maastamuuttoa.

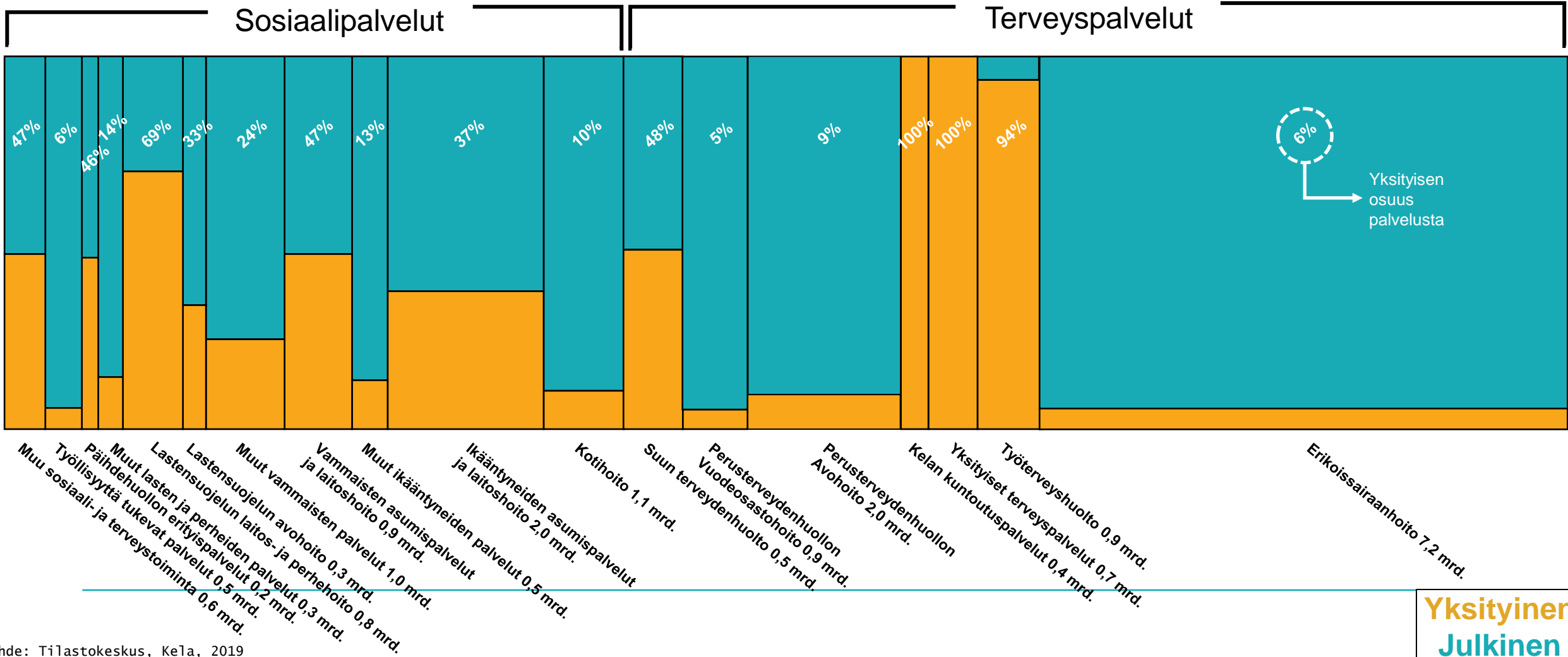
TERVEYSMENOT IKÄ- JA SUKUPUOLIRYHMITTÄIN 2019

- Terveysmenot nousevat merkittävästi 80 ikävuodesta eteenpäin.
- Väestöstä yhä useampi on ikääntynyt ja yhä useampi ikääntyneistä on yli 80-vuotias – tämä luo merkittävän kustannuspaineen.
- Lastensuojelu selittää pienen kustannuspiikin 10-20 –vuotiaiden kohdalla.

SOTE-PALVELUT TUOTTAJAN MUKAAN

Lähde: Tilastokeskus, Kela, 2019

HYVINVOINTIALUEET JA ”SOTE-UUDISTUS”

Sote-uudistusta ei ole vielä tehty.

Lait siirsivät vain hallinnon rakenteet.

Itse palvelujen uudistamisen alueet tekevät itse.

Tai ovat tekemättä.

MENETETYN MAHDOLLISUUDEN UHKAKUVA

“Sote-
uudistus”
muutti vain
hallinnollisia
rakenteita. Ei
palveluja.

Laatua
haetaan
sääntelyllä:
hoitotakuu ja
hoivamitoitus
Ei resursseja

Kiire.
Helppoja,
nopeita
ratkaisuja. Ei
avoimia
kustannus-
laskelmia

Oma tuotanto
ei riitä.
Yksityiset
viime
hädässä.
Kallista ja
pistemäistä

Verot, jonot,
keskittämi-
nen.
Tarpeeseen
ei silti
pystytä
vastaamaan

MISSÄ MENNÄÄN?

- Alueet eivät juuri ole tehneet omia linjauksiaan palvelurakenteesta, palveluverkosta, investoinneista tai vaikkapa palkkatasosta – nämä ovat toistaiseksi periytyneet kunnilta
- Strategiatyö käynnissä. Etenkin palvelutuotantoa konkretisoivat palvelustrategiat vaiheessa
- Valtaosa yhteistyöstä entisiin sopimuksiin pohjautuvaa tai pistemäistä uutta ostoa

LISÄÄ RAHAA?

- Rahoitusvaje on haastanut paitsi valmistelua, uhkaa myös varsinaista toimintaa.
- Hyvinvointialueiden rahoitus pohjautuu kunnilta siirtyviin vuoden 2022 nettokustannuksiin, alijäämät yhteensä noin 0,9 mrd.
- Palkkaharmonisaatio?
- Alijäämä on katettava 2024-25 aikana: alueilla sopeutussuunnitelmat tai toimenpideohjelmat
- **Rahaa tarvitaan lisää, mutta ei tehoittomaan toimintaan**
 - 500 miljoonaa lisätalousarvioon

Sopimukset yksityisten palveluntuottajien kanssa nähdään usein vain menoeränä.

Ostopalvelujen poistaminen tai ostamatta jättäminen ei kuitenkaan ole säästöä.

Päinvastoin.

RATKAISUT PALVELUJEN UUDISTAMISEKSI

Työvoima- intensiivisyyttä vähennettävä

Digi ja teknologia käyttöön

Sallittava digiratkaisuja, ja myös ohjattava niihin.

Ei uutta lainsäädäntöä tarkoilla henkilöstö- tai muilla kriteereillä.

Muu (esim. järjestöjen) tuki sote-palvelujen oheen.

Kaikki resurssit sekä osaamis- ja innovointi- potentiaali käyttöön

Yksityisen hyödyntämisen rajoitteet poistettava sote-laeista.

Yhteistyön ja vuoropuhelun foorumit alueille.

Oman tuotannon kustannukset esiin

Palvelutuotantotapojen vertailu.

Palveluntuottajan valinta vertailun perusteella.

Monikanava- rahoitus ei ole kirosana

Kela-korvausten nosto ja kehittäminen. Paine jonoista pois. Eläkeläisille Kela-korvattu perusterveydenhuollon kokeilu?

Työterveyshuollon kehittäminen.

HALI:N RATKAISUT

**Työvoima-
intensiivisyyttä
vähennettävä**

**Digi ja teknologia
käyttöön**

Sallittava digiratkaisuja, ja myös ohjattava niihin.

Ei uutta lainsäädäntöä tarkoilla henkilöstö- tai muilla kriteereillä.

Muu (esim. järjestöjen) tuki sote-palvelujen oheen.

**Kaikki resurssit
sekä osaamis- ja
innovointi-
potentiaali
käyttöön**

Yksityisen hyödyntämisen rajoitteet poistettava sote-laeista.

Yhteistyön ja vuoropuhelun foorumit alueille.

**Oman tuotannon
kustannukset
esiin**

Palvelutuotantotapojen vertailu.

Palveluntuottajan valinta vertailun perusteella.

**Monikanava-
rahoitus ei ole
kirosana**

Kela-korvausten nosto ja kehittäminen. Paine jonoista pois. Eläkeläisille Kela-korvattu perusterveydenhuollon kokeilu?

Työterveyshuollon kehittäminen.

ALUEIDEN OMAN PALVELUTUOTANNON TIEDOT ON LÄPIVALAISTAVA

VERTAILEMALLA LAATUA

- Aluepäättäjien tulisi omaksua riippumattoman järjestäjän rooli ja suhtautua eri tuotantotapoihin objektiivisesti.
 - Joissain tilanteissa oma tuotanto on paras vaihtoehto, toisessa yrityksen tuotanto ja kolmannessa järjestötoimijan palvelut.
- Palveluntuottajat tulisi asettaa kuvitteelliseen riviin ja valita aina kokonaisvaltaisesti paras palveluntuottaja tai palvelutuotantotapa: ostopalvelu, palveluseteli, oma tuotanto tai niiden yhdistelmä.
- Tämä luo kannusteet palveluiden laadun parantamiselle ja kustannustehokkuudelle.

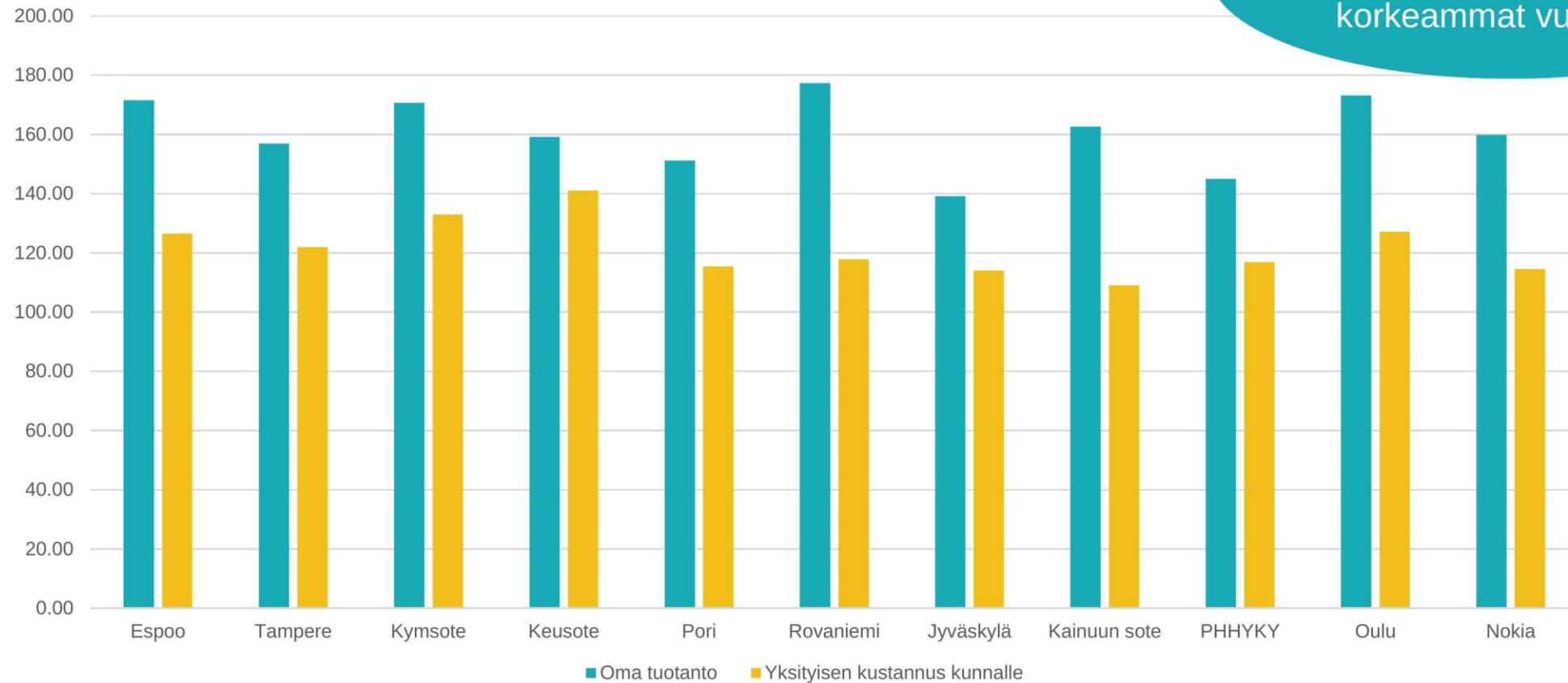
Kuntien omien yksiköiden tuottama hoivapalvelu oli vuonna 2021 kunnille ja kuntayhtymille keskimäärin **30,4 % kalliimpaa kuin yrityksiltä ja järjestöiltä ostettu hoiva.**

Räikein tilanne on Rovaniemellä, jossa ero julkisen ja yksityisen palvelun välillä on jopa 50,4 prosenttia. Merkittävä ero on myös Kainuun sotessa (49,1 %) sekä Nokialla (39,5 %)

Yksityisen ja julkisen tuotannon kustannusero 2021

Julkisen tuotannon kustannukset **47,2 milj. €** korkeammat vuodessa

*Kuntien välisen sekä ostopalveluna tuotetun hoivan kustannusten vertailtavuuden mahdollistamiseksi niiden kuntien tilinpäätöksiin joihin ei oltu sisällytetty vyörytyksiä on lisätty 5 % suuruiset vyörytykset. Vyörytykset sisältävät tyypillisesti yleiskustannuksia, joita ovat muun muassa palkkahallinnon, henkilöstöhallinnon, kirjankidon, vanhustalveluiden väljohdon ja it:n kustannukset. Vertailukohtana toimivien kuntayhtymien vyörytykset samalta ajalta olivat 6,1 %–14,1 %.

**Ostopalveluissa on huomioitu tilaajakunnan valtiolta saama 5% alv-palautus. Kunnilla on oikeus 5%:n laskennalliseen alv-palautukseen verottomana ostetuista sosiaali- ja terveystalveluista.

Tehostetun palveluasumisen vrk-hinta, Kainuu 2021

Hoitokoti Honkalinna

Hoitokoti Jalonkoski

Hoitokoti Toppila

Hyrnsalmen Hoitokoti

Palvelukeskus Himmeli

Palvelukeskus Kallio

HYVINVOINTIALA

20,73 milj.€

Julkisen tuotannon arvo vuodessa

162,64 €

Hoivavuorokauden kustannus (ku...)

6,83 milj.€

Julkisen ja yksityisen kustannusero vu...

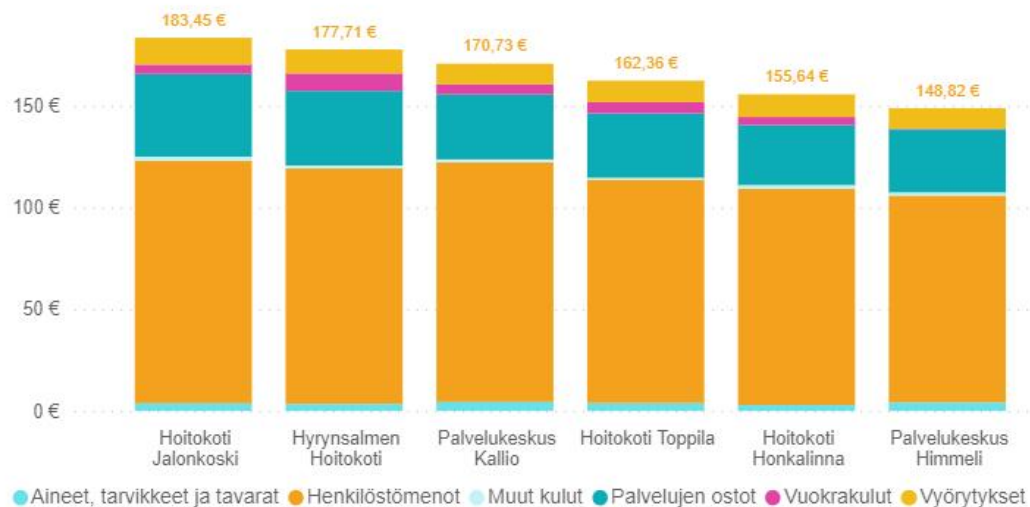
109,07 €

Yksityisen hoivavuorokauden kustannus

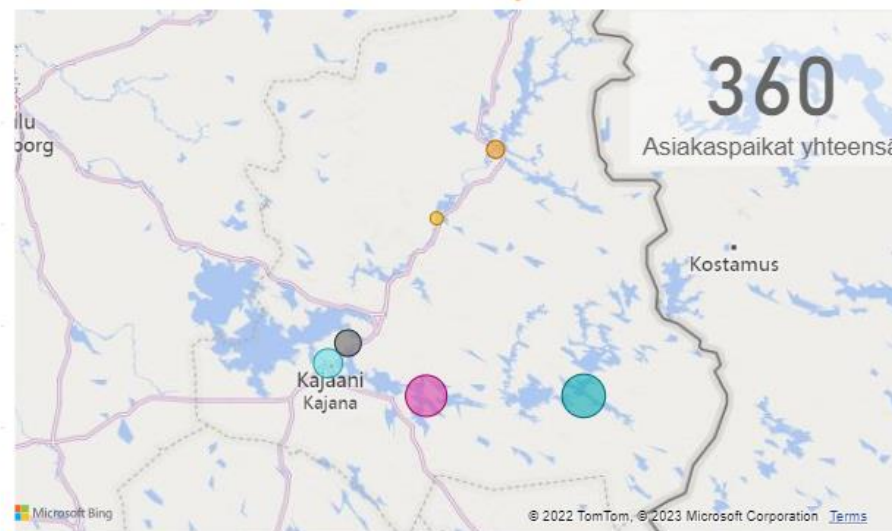
Hoivavuorokauden kustannusrakenne

Kunnan oma tuotanto

Hoivakotien sijainti

”Mitenkään ei ole selitettävissä, että samasta palvelusta maksetaan yrityksille näin paljon vähemmän kuin mitä palvelun tuottaminen kunnassa maksaa. Hoiva ei ole tällä hetkellä yrityksille kannattavaa, ja tähän on saatava muutos, koska tarve ympärivuorokautiselle hoivalle vain kasvaa. Hyvinvointialueiden on avattava oman tuotantonsa kustannukset, vertailtava palveluja ja tehtävä tietoon perustuvia ostopäätöksiä” – Arja Laitinen, HALIn hoivajohtaja

MITEN ALUEET HYÖDYNTÄVÄT YRITYKSIÄ?

1. Ilman yksityisiä palveluntuottajia ei pärjätä
2. Tullaan hankkimaan enemmän, ei vähemmän
3. Yrityksillä ylivertaista osaamista, jota tarvitaan
4. Hankintojen tavat muuttuvat
 - Kokonaisulkoistusten aika on ohi
 - Harvalla alueella strateginen ja hallittu monituottajuuden kasvattaminen – palvelutuotannon tapoja ei ole ollut pakko miettiä
 - Rahoituksen niukkuus ja kiristyvät velvoitteet, kuten viikon hoitotakuu ja henkilöstömitoitus: pistemäiset paniikkiostot, yksityinen ylivuotoallas. Näin tälläkin hetkellä (öljynjalostamo – huoltoasema – varaosabisnes)
 - Laajatkin kumppanuudet edelleen mahdollisia
 - Mitä alueilta veloitetaan – voi ajaa oikeaan suuntaan

JOS SOTE-JÄRJESTELMÄ OLISI KASVIMAA

Kokonaista palvelualaa tai sektoria ei voi enää ulkoistaa, mutta yrityksiä ja järjestöjä on mahdollista hyödyntää jopa määrällisesti nykyistä enemmän

Kokonaisten palvelualan ulkoistus (esim. kokonainen erikoisala)

Esim. terveysasemaulkoistus

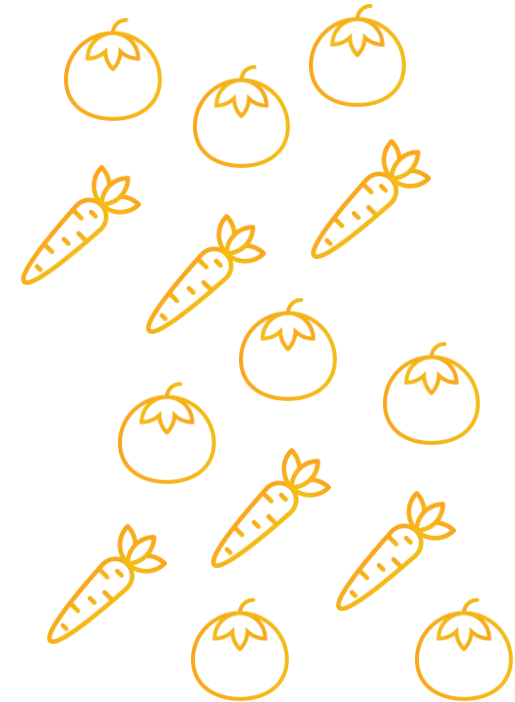

Esim. palveluseteli

Vanha sote-järjestelmä

Uusi sote-järjestelmä

MUUTTUUKO MIKÄÄN?

- Edellä kuvatut haasteet tarkoittavat, että meidän on kyettävä vastaamaan yhä pienemmin resurssein yhä suurempaan tarpeeseen.
- Lait eivät edellytä palveluiden tai toimintatapojen uudistamista, mutta eivät myöskään sitä estä. Asia on alueiden käsissä.
 - Pelkkä hallinnollinen uudelleenjärjestely ei automaattisesti uudista palveluita.
- Sote-uudistus on historiallinen murroskohta. Uutta vastaavaa tilaisuutta toimintatapojen uudistamiseksi ei tule.
 - Vaarana on, että mahdollisuus jää mm. kiireestä johtuen käyttämättä.
- Uudet palvelutuotanto- ja toimintatavat ovat keino uudistua. On luotava pohja ja kannusteet uusien innovaatioiden syntymiselle.
- HALI on korostanut julkisen ja yksityisen kumppanuutta keinona löytää uusia toimintatapoja ja innovaatioita – sekä edelleen ratkaisuja pitkällä aikavälillä.
- Lähtökohta on hyvä, sillä strategioissa on huomioitu uudistumishalu, rohkeus, monituottajuus ja kustannustehokkuus. Tulevaisuus näyttää, miten ne toteutuvat.

SOTE-ALAN TYÖVOIMAPULAAAN TARVITAAN RATKAISUJA

SOTE-ALAN TYÖVOIMAPULA VAATII UUDENLAISTA AJATTELUA

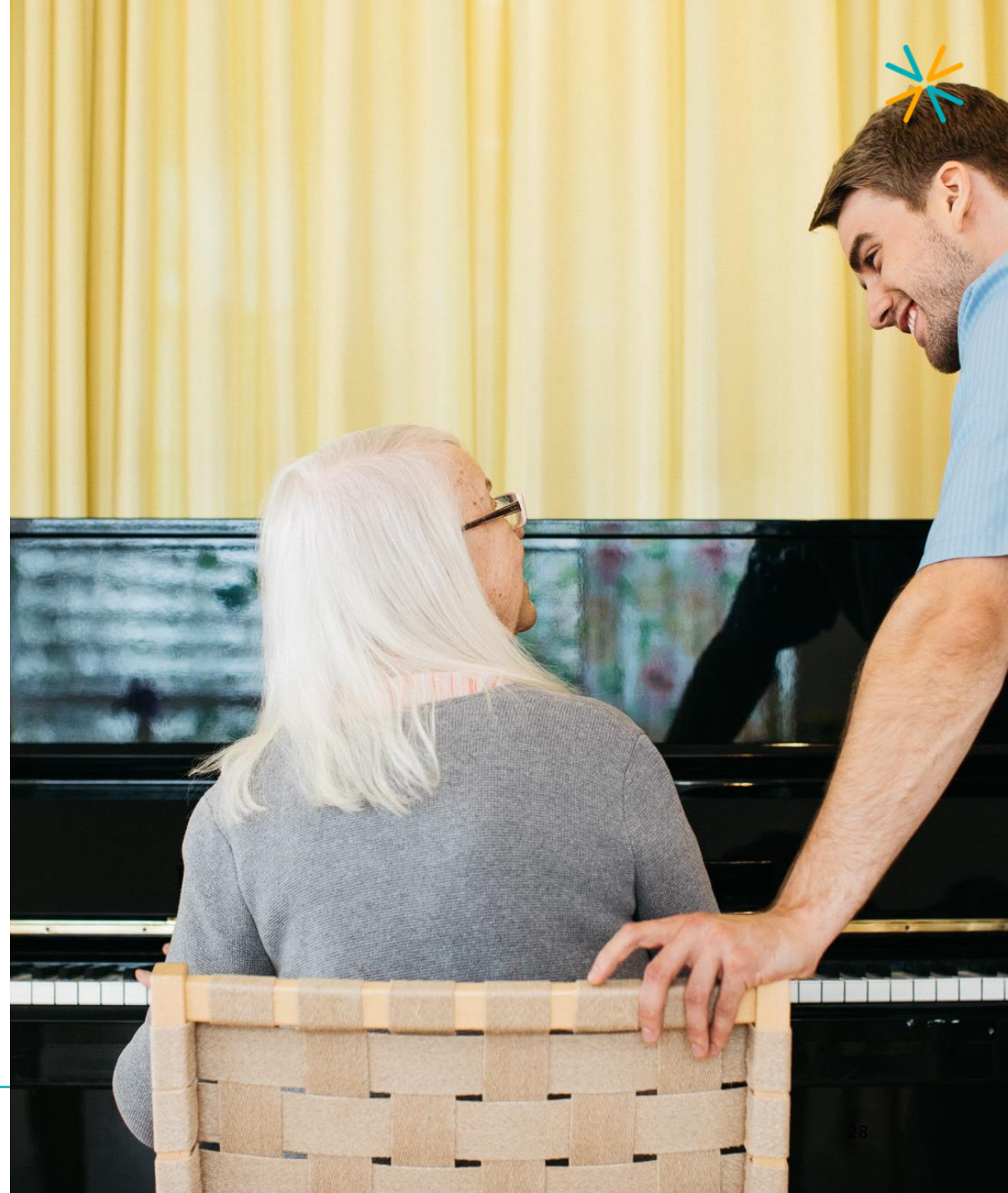

HALIn ratkaisut

1. Pätevyysvaatimuksia on järkeistettävä
2. Koulutuspaikkoja on lisättävä
3. Yksityisiä ja julkisia toimijoita tulee kohdella yhdenvertaisesti Digitaaliset ratkaisut on sisällytettävä ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan henkilöstömitoitukseen
4. Osatyökykyiset on laskettava henkilöstömitoitukseen.
5. Oppisopimuskoulutettavat mukaan henkilöstömitoitukseen nykyistä aikaisemmassa koulutusvaiheessa.
6. ETA-maiden ulkopuolelta tuleville sairaanhoitajille pitää järjestää näyttökoe, jonka jälkeen he voisivat toimia vähintään lähihoitajina.
7. Suomeen muuttaville sairaanhoitajille pitää olla suomalaiseseen ammattitutkintoon tähtäävää koulutusta tarjolla jo lähtömaassa.
8. Saatavuusharkinnasta on luovuttava, perheenyhdistämisen tulorajoja on laskettava.
9. Maahanmuuttajien kielikoulutus on vakinaistettava valtion rahoituksella.
10. Väliaikaiset työvoimapoliittiset koulutukset on muutettava pysyviksi, muunto- ja täydennyskoulutuksia on lisättävä.

TYÖVOIMAPULAA VOIDAAN HELPOTTAA HETI ILMAN YHTÄÄN UUTTA HOITAJAA

- Meidän on ajateltava uusiksi, ketkä ovat sopivia hoivaamaan vanhuksiamme. Hoivassa usein tärkeintä on taito ja halu kohdata ihminen.
- Työt järkevästi järjestämällä ja turhasta sääntelystä luopumalla työn tuottavuus paranee ja hoitajien aikaa vapautuu asiakas- ja potilastyöhön.
- Laki mahdollistaa jo nyt 13 henkilöstöryhmän hyödyntämisen välittömän työn mitoituksessa. Ongelma on laki tiukempi viranomaissääntelyä, joka sallii lähes vain lähi- ja sairaanhoitajien hyödyntämisen.

EVELIINA VIGELIUS

044 511 4411

eveliina.vigelius@hyvinvointiala.fi

 @eveliinavig

HYVINVOINTIALA HALI RY

Eteläranta 10,
00130 Helsinki
www.hyvinvointiala.fi

 Hyvinvointiala
 @Hyvinvointiala